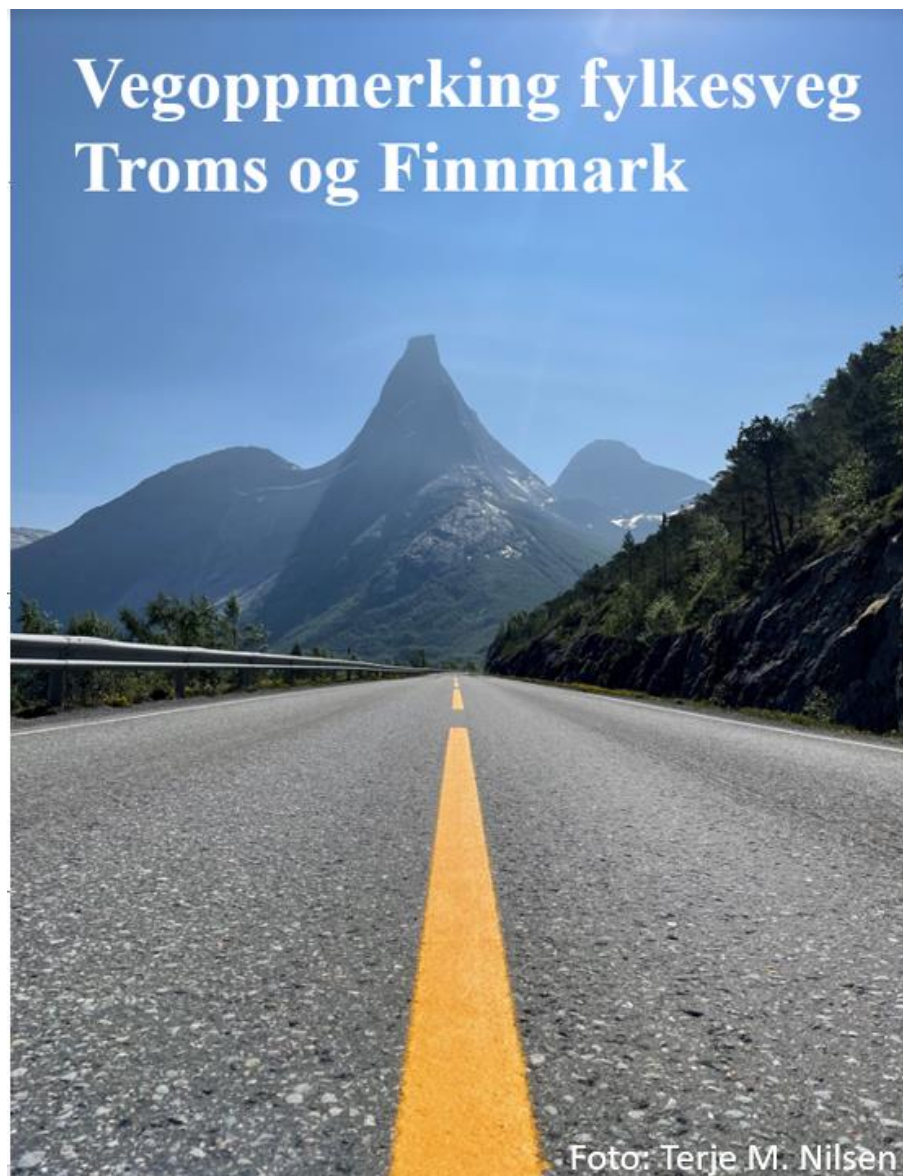

Kontraktsdokument

2022 – 2024

Saksnr: 22/03759

Dato: 09.03.2022

Innhold

1.	Dokumentreferanser	5
2.	Tilbudskonkurranse	5
2.1	Gjennomføring av konkurranse.....	5
2.2	Oppdeling av fylket.....	5
2.3	Risiko pga. retningslinjer for smittevern	6
3.	Kvalifikasjoner	6
3.1	Ledelsessystemer for arbeidsmiljø, miljø og kvalitet	6
3.2	Dokumentasjonskrav ledelsessystemer	6
4	Kontraktsomfang og prosessbeskrivelser.....	7
4.1	Prosesser	7
4.2	Leggeplan.....	7
4.3	Generell beskrivelse og krav til utførelse	7
4.4	Krav pr. prosess	8
	Prosess 1 Tverrgående oppmerking	8
	Prosess 2 Vegoppmerking med maling	9
	Prosess 3 Vegoppmerking med sprayplast.....	9
	Prosess 4 Vegoppmerking med ekstrudert termoplast	9
	Prosess 5 Rengjøring av vegdekke.....	10
5	Kvalitet på vegoppmerkingen.....	10
5.1	Entreprenørens produksjonskontroll	10
5.2	Byggherrekontroll.....	11
5.3	Prøver av materialkvalitet	11
5.4	Garanti.....	11
5.5	Avvik i utførelse	11
6	Utførelsesfrister.....	12
6.1	Formerking	12
6.2	Ferdigstillelsesfrister reparasjon	12
6.3	Ferdigstillelsesfrister nyasfalt.....	12
7	Økonomi	12
7.1	Fakturering	13
7.2	Prisregulering	13
7.3	Sikkerhetsstillelse	14
8	Administrering av kontrakt.....	15
8.1	Bruk av innleid arbeidskraft og underentreprenør	15
8.2	Lønns- og arbeidsvilkår.....	15

8.3	Rapportering av utenlandsk virksomhet	16
8.4	Personell på kontrakten	17
8.5	Språkkrav	17
8.6	Varsler.....	18
8.7	Kvalitetsplan	18
8.8	Parter i tvister	19
8.9	Tillatelser, løyver og dispensasjoner	19
8.10	Uttalelser til media	19
8.11	Krav mot tredjeperson	19
8.12	Krav mot byggherren eller entreprenøren. Opplysningsplikt	19
8.13	Riggplass	19
8.14	Dokumentert informasjon og byggherrens rett til innsyn	20
8.15	Leverandørrevisjon.....	20
8.16	Byggemøter	20
9	Sanksjoner og vederlag	20
9.1	Dagmulkt ved fristoverskridelser	21
9.2	Forsinkelser etter merkesesongens slutt og byggherrens medvirkning	21
9.3	Trekk grunnet underkjent kvalitet, mangler og avvik	21
9.4	Heving på grunn av mislighold av frister eller utført mengde	22
9.5	Mangel i ledelsessystem for kvalitet, miljø og arbeidsmiljø	22
10	Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø.....	22
10.1	Helse, miljø og sikkerhet (HMS) - generelt.....	22
10.2	Plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø - SHA-plan	22
10.3	HMS-kort og føring av oversiktslister	23
10.4	Opplæring og kompetanse	23
10.5	Arbeidstid	24
10.6	Risikovurdering.....	24
10.7	Arbeidsvarsling	24
10.8	Personlig verneutstyr	25
	Minstekrav til vernetøy	25
	Minstekrav til verneutstyr	25
	Omvisning for eksterne	25
10.9	Kjemiske produkter	25
10.10	Orden, renhold og sikring av arbeidsstedet	26
10.11	Vernerunder, kontrollrutiner og merking	26
10.12	Undersøkelse av K4- og K5-hendelser	26

11	Ytre miljø	26
11.1	Plan for ytre miljø - YM-plan	26
11.2	Hensyn til omgivelsene.....	26
11.3	Avfallshåndtering.....	27
11.4	Oppfølging av ytre miljø i kvalitetsplanen.....	27
12	Rapportering, dokumentasjon og sanksjoner for SHA og YM	27
12.1	Plan for håndtering av uønskede hendelser	27
12.2	Rapportering og varsling av ulykker, brann, forurensning og andre uønskede hendelser ...	28
12.3	Byggherrens sanksjonsrett	30

1. Dokumentreferanser

Tabell 1 lister opp dokumenter som er henvist til i konkurransegrunnlaget.

- Brukerveiledning ELRAPP kan lastes ned fra følgende adresse:
<http://www.vegvesen.no/elrapp>.
- Statens vegvesens håndbøker, som har referanse HB i tabellen, finnes på adressen:
<https://www.vegvesen.no/fag/publikasjoner/handboker>.

Øvrige dokumenter er vedlagt konkurransegrunnlaget, og kan lastes ned fra KGV.

Tabell 1 dokumentreferanser

Tittel	Utgave	Referanse
Håndbok V830 Nasjonalt vegreferansesystem	Siste	HB
Håndbok N301 Arbeid på og ved veg	Siste	HB
Håndbok N302 Vegoppmerking	Siste	HB
Håndbok R310 Trafikksikkerhetsutstyr	Siste	HB
Håndbok R511 Sikkerhetsforvaltning av vegtunneler	Siste	HB
Metode for funksjonskontroll av vegoppmerking, vedlegg til NA-rundskriv 2006/11	2006	Vedlagt
Trekkregler for vegoppmerking V4	2017	Vedlagt
Brukerveiledning ELRAPP	Siste	Link
Nordic certification system for road marking materials	2020	Vedlagt

2. Tilbudskonkurranse

2.1 Gjennomføring av konkurranse

Tilbudskonkurransen lyses ut i konkurransegjennomføringsverktøy (KGV) Merzell.

(<https://www.merzell.com/nb-no/62492657/anbudsloesning-for-innkjoepere-og-leverandoerer.aspx>).

Dette dokumentet utgjør sammen med utlysningen i KGV konkurransegrunnlaget for anskaffelsen.

I tilfeller hvor innholdet avviker fra standarder, håndbøker og regelverk det henvises til, skal kontraktsteksten gjelde.

Vedlagt mengdeskjema skal fylles ut og returneres med aktuelle priser.

Tilbudssum beregnes inkludert merverdiavgift (MVA).

Tilbud skal prises i henhold til de retningslinjer som fremgår av kontrakten. Taktisk prising aksepteres ikke. Tilbud kan bli avvist når det er åpenbart misforhold mellom enhetspris og det enhetsprisen skal dekke, slik at ikke de faktiske kostnadene gjenspeiles.

Konkurransen skjer i henhold til lov om offentlige anskaffelser (LOV 2016-06-17-73 med senere endringer) samt forskrift om offentlige anskaffelser (FOR 2016-08-12-974 med senere endringer).

2.2 Oppdeling av fylket

Byggherre for kontrakten er Troms og Finnmark fylkeskommune. Som ledd i en eventuell reversering av kommune- og regionreformen kan det i løpet av avtaleperioden bli foretatt en

oppdeling av Troms og Finnmark fylkeskommune. Ved en slik oppdeling skal avtalen videreføres som to separate avtaler, en med hver av de nye fylkeskommunene Troms og Finnmark. Avtalens opprinnelige priser, justering for lønns- og prisstigning, legges til grunn.

2.3 Risiko pga. retningslinjer for smittevern

På det tidspunktet konkurransen kunngjøres foreligger det en rekke anbefalinger og tiltak knyttet til koronaviruset og CoVid-19. Tilbyder skal ta hensyn til disse anbefalingene og tiltakene ved inngivelse av tilbudet. Anbefalingene det skal tas hensyn til finnes på nettsidene til Regjeringen, Folkehelseinstituttet og/eller de aktuelle kommuner. Dette anbudsdokumentet er tilpasset situasjonen med CoVid-19, slik at byggherre tar større risiko enn det som er vanlig i Fylkeskommunen for område Troms og Finnmark sine konkurranser. Det vises for eksempel til det utvidede området for Force Majeure bestemmelsen, slik at det er mulighet for fristforlengelse til tross for at tilbyder kjenner til situasjonen med CoVid-19 på anbudstidspunktet.

3. Kvalifikasjoner

3.1 Ledelsessystemer for arbeidsmiljø, miljø og kvalitet

Leverandøren skal være sertifisert eller i prosess for sertifisering etter følgende, gjeldende standarder for ledelsessystemer:

- NS ISO 45001 Ledelsessystemer for arbeidsmiljø – Krav og veiledning om bruk
- NS-EN ISO 14001 Ledelsessystemer for miljø – Spesifikasjon med veiledning
- NS-EN ISO 9001 Ledelsessystemer for kvalitet – Krav

Det sertifiserte systemet skal være relevant for tilsvarende samferdselsprosjekter.

3.2 Dokumentasjonskrav ledelsessystemer

Arbeidsmiljø

- Attest utstedt av uavhengig organ som dokumenterer at leverandøren er sertifisert i henhold til NS ISO 45001:2018. Det uavhengige organet må være akkreditert av Norsk akkreditering eller tilsvarende organ i en EU/EØS-stat.
- Der leverandøren ikke er sertifisert, må det fremlegges dokumentasjon fra et uavhengig organ som er akkreditert av Norsk akkreditering eller tilsvarende organ i en annen EU/EØS-stat som viser at leverandøren er i en sertifiseringsprosess. Dokumentasjonen må vise at prosessen er igangsatt senest 3 måneder før tilbudsfrist.

Miljø

- Attest utstedt av uavhengig organ som dokumenterer at leverandøren er sertifisert i henhold til NS-EN ISO 14001:2015, EMAS, eller Miljøfyrtårn for relevant bransjegruppe. Det uavhengige organet må være akkreditert av Norsk akkreditering eller tilsvarende organ i en EU/EØS-stat.
- Der leverandøren ikke er sertifisert, må det fremlegges dokumentasjon fra et uavhengig organ som må være akkreditert av Norsk akkreditering eller tilsvarende organ i en annen EU/EØS-stat på at leverandøren er i en sertifiseringsprosess. Dokumentasjonen må vise at prosessen er igangsatt senest 3 måneder før tilbudsfrist.

Kvalitet

- Attest utstedt av uavhengig organ som dokumenterer at leverandøren er sertifisert i henhold til NS-EN ISO 9001:2015. Det uavhengige organet må være akkreditert av Norsk akkreditering eller tilsvarende organ i en EU/EØS-stat.
- Der leverandøren ikke er sertifisert, må det fremlegges dokumentasjon fra et uavhengig organ som må være akkreditert av Norsk akkreditering eller tilsvarende organ i en annen EU/EØS-stat på at leverandøren er i en sertifiseringsprosess. Dokumentasjonen må vise at prosessen er igangsatt senest 3 måneder før tilbudsfrist.

4 Kontraktsomfang og prosessbeskrivelser

4.1 Prosesser

Tabell 2 viser hvilke prosesser kontrakten omfatter.

Tabell 2 Prosesser

Prosess	Beskrivelse
1	Tverrgående vegoppmerking med termoplast
2	Langsgående vegoppmerking med vannbasert maling
3	Langsgående vegoppmerking med sprayplast
4	Langsgående vegoppmerking med ekstruder
5	Rengjøring av vegdekke før oppmerking

For detaljer henvises til vedlagt mengdeskjema.

4.2 Leggeplan

Leggeplanen (også kjent som leggeliste/hovedplan) består av et visst antall IDer, og er bestillingen for inneværende sesong. Hver ID representerer et objekt som skal merkes opp hvis det er behov for det. Byggherren vil ikke registrere behovet i forkant, men vil ved sesongstart klarlegge kriterier for når reparasjon av oppmerking er nødvendig.

Leggeplanen vil inneholde oversikt over hvor nytt dekke skal legges gjennom sesongen. Byggherre vil gjennom utsendelse av formerkerapporter gi beskjed når dekkeparseller er ferdigstilt. Det vil erfaringsmessig forekomme endringer i løpet av sesongen.

Entreprenør har krav på å få utdelt leggeplaner iht. følgende frister:

- 60 % av strekningene innen 1. mai.
- 100 % av strekningene innen 1. juni.

Entreprenøren skal planlegge sesongen slik at det med en akseptabel margin sannsynliggjøres at alle utførelsesfrister møtes. Ugunstige værforhold skal tas høyde for.

4.3 Generell beskrivelse og krav til utførelse

Oppdraget omfatter nylegging og reparasjon av vegoppmerking, dvs oppmerking på hhv ny asfalt og asfalt lagt året før eller tidligere, samt formerking.

Formerking omfatter stipling og koding som gjør det mulig å utføre riktig type vegoppmerking med riktig plassering i kjørebanelen. Koding skal foregå uten at operatøren trenger å gå ut av kjøretøyet.

Vegoppmerkingen skal utføres i henhold til kravene i håndbok R310 og håndbok N302.

Følgende tekniske krav erstatter/supplerer beskrivelse i håndbok R310:

- $R_{L\text{ tørr}}$ i ny tilstand (Figur 6.1) – Minimumskrav til retrorefleksjonskoeffisient i ny tilstand utgår.
- $R_{L\text{ våt}}$ i våt tilstand (Figur 6.3) – Krav til våtfunksjon RW 3 (50 mcd/lx/m²) gjelder for hvite type II linjer utformet som Dråpeflex, lagt i frest spor.
- Friksjon (Figur 6.7) - Langsgående vegoppmerking
 - $SRT \geq 50$
 - $PFT \geq 0.52$
- Friksjon (Figur 6.7) – Krav til oppmerking 1024 Gangfelt.
 - $SRT \geq 60$
 - $PFT \geq 0.65$
 - Det stilles ingen krav til retrorefleksjon R_L på gangfelt.
- Friksjon (figur 6.7) – All øvrig oppmerking
 - $SRT \geq 55$
 - $PFT \geq 0.58$
- For profilerte linjer er minimumskravet til dekningsgrad 60 %.

For langsgående vegoppmerking kreves produktgodkjenning med dokumentasjon av vegoppmerkingens ytelsesklasser (P-klasser) i henhold til beskrivelser i dokumentet - Nordic certification system for road marking materials, VTI rapport 1047A, utgitt i 2020.

Avstanden fra senter av kantlinje til asfaltkant skal være minimum 25 cm. Er det rekkverk langs vegen, skal avstand til rekkverket være minimum 50 cm. Et gjennomsnitt pr 50 meter linje gjelder, samtidig som kravet om god strekk skal ivaretas. Ved reparasjon skal ny linje plasseres korrekt uansett om gammel linje ligger for langt ut. Kravet om treff på gammel linje frafalles altså i slike tilfeller. I tvilstilfeller skal byggherre konfereres.

Entreprenør har ikke anledning til å merke opp under forhold som kan forringe kvaliteten til linja/objektene, f.eks. for lav temperatur, fukt, skittent vegdekke eller tett trafikk.

Arbeidsvarsling og øvrige direkte og indirekte kostnader skal være inkludert i enhetsprisene.

4.4 Krav pr. prosess

Prosess 1 Tverrgående oppmerking

- Omfatter nylegging og reparasjon av tverrgående oppmerking, symboler og tekst.
- Materiale skal være termoplast med tilsatsmaterialer som bidrar til at oppmerkingen tilfredsstiller funksjonskrav i håndbok R310.

- Enhetspriser i mengdeskjema oppgis pr stk, løpemeter eller kvadratmeter.
- Viketrekantar og piler skal utføres med skope og smeltet termoplast, ikke prefabrikerte elementer.

Prosess 2 Vegoppmerking med maling

- Omfatter reparasjon av langsgående vegoppmerking med maling.
- Oppmerkingsmaterialet skal være sertifisert i klasse P0.
- Tykkelse skal være 0.4 mm.
- Heltrukket og stiplet linje prises likt pr løpemeter utført linje.
- Vegdekket skal rengjøres før påføring av linje. Rengjøring skal være inkludert i enhetsprisen.

Prosess 3 Vegoppmerking med sprayplast

- Omfatter nylegging og reparasjon av langsgående vegoppmerking med sprayet termoplast.
- Oppmerkingsmaterialet skal være sertifisert; hvitt materiale i klasse P4 og gult materiale i klasse P2.
- Tykkelse skal være 1.5 mm.
- Asfalten skal spyles før reparasjon av midtlinje på veger i Troms. I Finnmark skal det spyles før reparasjon av midtlinje på følgende veger i Alta:
 - 870
 - 7988
 - 7990
 - 8002
 - 8004
- Samlet veglengde på disse strekningene er ca 150 000 m.

Prosess 4 Vegoppmerking med ekstrudert termoplast

- Omfatter nylegging og reparasjon av langsgående vegoppmerking med ekstrudert termoplast.
- Oppmerkingsmaterialet skal være sertifisert; hvitt materiale i klasse P5 og gult materiale i klasse P3.
- Tykkelse for plan linje skal være 2 mm ved reparasjon og 3 mm ved nylegging.
- Tykkelse for profilert linje skal være 3 mm.
- For dråpeflex skal mengde materiale pr kvadratmeter være minst 4.5 kg.
- Asfalten skal spyles før reparasjon av linjer.
- For å begrense kostnader vil det kun kreves at ekstruder er tilgjengelig en begrenset del av sesongen, og i et område begrenset til Troms fylke.
- I løpet av perioden fra 1. juli til 20. august skal entreprenøren i til sammen minst fire uker ha mannskap og maskiner operativ eller i umiddelbar beredskap.

- Entreprenør skal i denne perioden ha kapasitet til å merke opp minst 30 000 meter midtlinje og 75 000 meter kantlinje med 2 og 3 mm ekstruder, utført etter byggherres prioritering og anvisning.
- Det reelle behovet for ekstruder er usikkert, og tallene i mengdeskjemaet er et estimat for gjennomsnittlig, årlig mengde.
- Avhengig av årvisse bevilgninger har byggherre i forkant av hver sesong anledning til å redusere mengden inntil 50 prosent, eller kansellere den og bestemme at linjer isteden skal kjøres med sprayplast.
- Nyasfaltparseller som merkes med ekstrudert midtlinje skal i all hovedsak også ha ekstrudert kantlinje.

Prosess 5 Rengjøring av vegdekke

- Omfatter rengjøring av vegdekket før reparasjon av linjer.
- Hvis det på spesielle partier, for eksempel langs kantstein og i fresespor, viser seg nødvendig å spyle flere ganger for å få asfalten ren skal byggherre ha beskjed, og helst på forhånd. Byggherre vil betale for samlet antall meter som spyles.
- Da tilstrekkelig renhet er krevende å dokumentere objektivt, stiller byggherre krav til metode. Rengjøring skal utføres maskinelt med høytrykksspyler som har minimum 400 bar vanntrykk. Maksimal, gjennomsnittlig kjøretøyhastighet under spyling skal være 12 km/t.
- Spyling skal utføres tidligst 1 uke før oppmerking blir utført. Dersom ferdig spylt parsell blir tilgriset som følge av vegarbeid (kantklipp, massetransport, etc.) eller andre uforutsette omstendigheter, dekkes ny spyling av byggherren.
- Rengjøring som er blitt utført mer enn en uke før oppmerking skal gjennomføres, skal gjøres på nytt uten ekstra kostander for byggherre.
- Spylebil skal ha GPS-sporing (flåtestyring) som gjør det mulig for byggherre å kontrollere posisjon og kjørehastighet. Entreprenør har ansvar for at systemet fungerer korrekt, og skal daglig kontrollere dette. Hvis spyling er utført uten at systemet har registrert data, vil entreprenøren pålegges å spyle på nytt uten ekstra kostnader for byggherre.
- I tilfelle feil på sporingssystem oppstår kan entreprenør foreslå en alternativ dokumentasjonsmetode å benytte mens feilen identifiseres og utbedres.
- Hvis oppmerking er blitt utført uten at spyling i forkant kan dokumenteres, vil utbetaling for oppmerkingen reduseres med 50 prosent i forhold til kontraktens enhetspriser.

5 Kvalitet på vegoppmerkingen

5.1 Entreprenørens produksjonskontroll

Entreprenør skal føre egen produksjonskontroll for å sikre at kvaliteten på utlagt linje er tilfredsstillende.

5.2 Byggherrekontroll

Byggherre vil overvåke linjekvaliteten visuelt og med målinger. Dersom kontroll avdekker vegoppmerking som ikke er i henhold til kravene, får entreprenør en rimelig frist på seg til å utbedre forholdet, alternativt dokumentere at kvaliteten faktisk er god nok.

Garanti- og leveransekontroll vil i utgangspunktet være uten formaliserte krav til metode og omfang. Hvilke parseller som velges ut er opp til byggherre, og vil kunne variere fra sesong til sesong.

Om nødvendig kan entreprenør og byggherre utføre kontroll i fellesskap iht. Statens vegvesens NA-rundskriv 2006-11 Kontroll av funksjonsnivå for vegoppmerking, med mindre partene enes om en alternativ metode. Kun i tilfelle entreprenør og byggherre ikke kommer til enighet, vil uhildet tredjepartskontroll være aktuell. Denne kontrollen skal bekostes av parten som ikke gis medhold fra tredjepart.

5.3 Prøver av materialkvalitet

Oppmerkingsmateriale vil gjennom sesongen bli tatt stikkprøver av som sendes til tredjepart for analyse for å sjekke om resepten samsvarer med sertifisert materiale i spesifisert P-klasse.

5.4 Garanti

Følgende garantitider gjelder:

- 1.5 mm sprayplast og 2 mm ekstruder
 - Midtlinje: Garanti i leveransesesong.
 - Kantlinjer: Garanti i leveransesesong + 1 år.
- 3 mm (maskinlagt) ekstruder
 - Garanti i leveransesesong + 2 år.

5.5 Avvik i utførelse

Avviksmelding skal sendes byggherre dersom

- formerking eller koding er feil
- vegoppmerkingen er feil utført i forhold til koding, formerking, skilting eller retningslinjer
- vegoppmerkingen ikke har den tekniske kvalitet som kreves
- det oppstår søl på vegdekket, sprut på tredjeparts kjøretøy eller andre uheldige forhold.

I den grad det er relevant skal avviksmeldingen vedlegges bilder med vegreferanser.

Entreprenør skal ha med utstyr til å fjerne vegoppmerking som er utført feil. Er ikke fjerning mulig umiddelbart, kan feilmerkingen som strakstiltak tildekkes ved overmaling med egnet maling (ikke spraymaling på boks) med nøytral farge. Oppstår andre feil, tilsmussing, søl e.l. forårsaket av entreprenøren, skal dette rettes eller fjernes så snart det lar seg gjøre.

Feil og mangler som umiddelbart rettes opp er ikke nødvendig å melde som avvik.

6 Utførelsesfrister

6.1 Formerking

Formerking skal planlegges og utføres slik at vegoppmerking kan foregå som planlagt og fremdriften ikke forsinkes. Byggherre vil fortløpende melde fra til formerker om asfaltparseller som er klare til formerking. Fra sesongstart dekkelegging vil byggherre sende ut ukentlige formerkerapporter som oppgir parseller klare til formerking/oppmerking.

6.2 Ferdigstillelsesfrister reparasjon

Langsgående vegoppmerking	Ferdigstilling innen
Midtlinjer	15. september
Dele- og skillelinjer	15. august
Øvrig langsgående vegoppmerking med sprayplast	1. oktober
Malte linjer	1. september
Formerking	10. oktober
Tverrgående vegoppmerking, symboler og tekst	Ferdigstilling innen
Gangfelt pri 1 (ca 1/4 av totalt antall, primært sentrale strøk)	10. juli
Tekst TAXI og BUSS	10. juli
Stopplinje ved trafikklys og ved stoppskilt	10. juli
Vikesymbol	15. august
Gangfelt øvrige	15. august
Øvrig tverrgående vegoppmerking, symboler og tekst	1. oktober

6.3 Ferdigstillelsesfrister nyasfalt

Fristene gjelder fra formerkerapport er oversendt entreprenør. Frister for oppmerking av ny asfalt begynner ikke å løpe før 1. august.

All oppmerking	Ferdigstilling innen
Årsdøgnttrafikk < 5000	2 uker etter asfaltering
Årsdøgnttrafikk ≥ 5000	1 uke etter asfaltering
Asfaltparseller kortere enn 250 m	2 uker etter asfaltering

For parseller som må formerkes gis 1 uke ekstra frist.

For å minimere transportkjøring og tidheft vil byggherre vise en viss fleksibilitet på overholdelse av frister på asfaltparseller.

- På strekninger med begrenset trafikkmengde vil asfaltparseller som ligger nær hverandre som regel bli meldt ferdig først når siste parsell er dekkelagt.
- Hvis en asfaltparsell ligger svært langt unna der hvor leggelaget befinner seg, vil det kunne søkes om en rimelig utsettelse på utførelsesfristen. Dette vil aksepteres kun i enkelttilfeller.

7 Økonomi

Basis for priser i kontrakten er offentlige bestemmelser (påbud, forbud o.l.) som var kunngjort 14 dager før tilbudsfristen og der dato for ikrafttredelse framgår av kunngjøringen.

Endringer av slike forutsetninger, som ikke dekkes av annen indeksregulering, gir partene rett til regulering av kontraktssum.

7.1 Fakturering

Faktura sendes elektronisk.

<https://www.tffk.no/om-oss/send-oss-faktura/>

Entreprenør får ved oppstart oppgitt ansvarskode og saksnummer i byggherrens arkivsystem, til merking av faktura.

For hver ID skal fakturabilag oppgi:

- ID-nr.
- Vegreferanse.
- Linjetype eller vegobjekt.
- Antall/meter/kvadratmeter utført oppmerking.
- Dato, måned, år og klokkeslett.
- Batchnummer for oppmerkingsmateriale, dersom dette byttes i forkant eller underveis.
- Enhetspris pr linjetype eller vegobjekt.
- Fakturabeløp.

Faktura skal sendes minimum annen hver uke.

7.2 Prisregulering

Endringer i prisnivå etter tilbudsfristens utløp, gir rett til tillegg til eller fradrag fra kontraktens priser.

Grunnlag for beregning av reguleringsbeløpet skal være den del av kontraktsarbeidet som er utført.

Faktura for prisregulering skal være mottatt hos byggherren senest 35 dager etter at indekstallet for avregningskvartalet foreligger.

Avregning skal finne sted kvartalsvis og etter at de nødvendige statistikker for vedkommende kvartal er blitt offentliggjort.

Reguleringsbeløpet for avregningsperioden beregnes etter formelen:

$$e = A \left(\frac{T}{T_0} \right) - 1$$

Der

- A = Summen av avdragsnotaer for avregningskvartalet basert på kontraktens priser (ekskl. mva.). I verdien for A inkluderes også tilleggsnotaer for utført arbeid basert på kontraktens prisgrunnlag.
- T₀ = Indekstallet for det kvartalet tilbudsfristens utløp faller i. Dette tallet er et aritmetisk gjennomsnitt av månedsverdiene for kvartalet.
- T = Indekstallet for avregningskvartalet. Dette tallet er et aritmetisk gjennomsnitt av månedsverdiene for kvartalet.

Verdi av T og T₀ beregnes ut på basis av delindekser fra Statistisk sentralbyrå, tabell 03675, 12535, 08662 og 03013. Disse vektas med hver sin prosentandel som presentert under.

Tabell 03675: Prisindeks for førstegangsomsetning innenlands utgjør 40 prosent av totalen.

Varegruppe	Prosentandel
SITC33 Mineralolje og mineraloljeprodukter	5
SITC51 Organiske kjemiske produkter	40
SITC52 Uorganiske kjemiske produkter	12
SITC53 Farge- og garvestoffer	13
SITC57 Plastråstoffer	5
SITC66 Varer av ikke-metalliske mineraler	25
Hjemme- og importmarked i alt	100

Tabell 12535: Totalkostnadsindeks for lastebiltransport utgjør 10 prosent av totalen.

Tabell 08662: Byggekostnadsindeks for veganlegg utgjør 40 prosent av totalen.

Varegruppe	Prosentandel
Veganlegg, i alt, maskiner	25
Veganlegg, i alt, arbeidskraft	75
Byggekostnader i alt	100

Tabell 03013: Konsumprisindeks, totalindeks utgjør 10 prosent av totalen.

Samlet indeks fordeles dermed som følger:

Tabell	Prosentandel
03675	40
12535	10
08662	40
03013	10
Sum	100

7.3 Sikkerhetsstillelse

Sikkerhet skal stilles av bank, forsikringsselskap eller annen kredittinstitusjon som er godkjent av byggherren. Som sikkerhet aksepteres også garantibeløpet plassert på sperret konto til fordel for byggherren. Renter tilfaller entreprenøren.

For arbeidsfellesskap skal sikkerhet stilles på vegne av arbeidsfellesskapet, ikke de enkelte deltakende firmaer.

Entreprenøren skal levere byggherren dokumentasjon på sikkerhetsstillelsen før kontraktsarbeidene start og ikke senere enn 28 dager etter at kontrakt er inngått.

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

8 Administrering av kontrakt

8.1 Bruk av innleid arbeidskraft og underentreprenør

Arbeidet skal utføres av entreprenøren og dennes ansatte i tjenesteforhold. Deler av arbeidet kan utføres av underentreprenører og/eller innleid arbeidskraft.

Kap. NS 8406 pkt. 12, som gjelder bruk av underentreprenør, gjøres gjeldende også for bruk av innleid arbeidskraft.

Entreprenøren skal til enhver tid kunne dokumentere at den anvendte arbeidskraft oppfyller kontraktens bestemmelser.

Alle avtaler med de som utfører arbeid på kontrakten, skal inneholde bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på arbeidsstedet og utførelse ved underentreprise som anvendt i denne kontrakten.

Byggherren kan kreve dagmulkt dersom entreprenøren selv eller noen av hans underentreprenører anvender arbeidskraft som er ulovlig eller som ikke oppfyller kravene i kontrakten, og forholdet ikke er blitt rettet innen en frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten skal utgjøre 1 promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn 10 000 kr pr hverdag.

Dersom iverksettelse av dagmulkt ikke fører til retting av forholdet, kan byggherren heve kontrakten. Heving av kontrakten gir byggherren anledning til å utelukke entreprenøren og eventuelt underentreprenør fra å delta i oppdrag for Troms og Finnmark fylkeskommune for inntil ett år. Der entreprenøren er et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe) gjelder utelukkelsen begge delta

Entreprenøren skal på egen bekostning i rett tid innhente, opprettholde og dokumentere informasjon, godkjenninger og tillatelser som er nødvendig for utførelsen av kontraktsarbeidet og som må eller kan innhentes i entreprenørens navn. Byggherren skal på entreprenørens anmodning yte nødvendig medvirkning i denne forbindelse.

Entreprenøren skal gi byggherren informasjon om kontraktsarbeidet, om firmaet og eventuelt underentreprenører som byggherren på ordinært vis er forpliktet til å gi myndighetene.

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underentreprenører og innleide skal utbetales til konto i bank. Alle avtaler entreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Underleverandør behandles kontraktsmessig på samme måte som underentreprenør.

Alle former for innleie av personell regnes som eget ledd, ref. NS 8406.

8.2 Lønns- og arbeidsvilkår

Entreprenøren skal sørge for at ansatte, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere i egen og eventuelle underentreprenørers organisasjon, som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, har lønns- og arbeidsvilkår i samsvar med denne bestemmelse. Bestemmelsen gjelder for arbeidere som utføres i Norge.

På områder dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale skal entreprenøren ha lønns- og arbeidsvilkår i samsvar med gjeldende forskrifter.

På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal entreprenøren ha lønns- og arbeidsvilkår i henhold til gjeldende, landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje.

Med lønns- og arbeidsvilkår menes i denne sammenheng bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Byggherren har adgang til å føre tilsyn og kontroll med entreprenøren, og skal gis adgang til innsyn i nødvendige dokumenter for å påse at kontraktens krav til lønns- og arbeidsvilkår er oppfylt. Herunder plikter entreprenøren på forespørsel å gi byggherren kopi av ansettelseskontrakter til de arbeidstakerne som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, deres lønns slipper og timelister, samt dokumentasjon på ordnede boforhold for dem. I tillegg kan byggherren kreve å få adgang til lokaler som benyttes til innkvartering av ansatte. Byggherrens rett til dokumentasjon og inspeksjon skal også gjelde overfor underentreprenører, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere.

Entreprenøren skal videreføre bestemmelsene overfor underentreprenører, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere. Entreprenøren skal gjennomføre nødvendige kontroller av underentreprenører, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere. Entreprenøren skal dokumentere resultatet av kontrollene, og oversende dokumentasjonen til byggherren. På byggherrens forlangende skal entreprenøren gjennomføre nærmere spesifiserte kontroller av underentreprenører, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere.

Byggherrens økonomiske krav knyttet til entreprenørens kontraktsbrudd, jf. NS 8406, begrenses ikke til kontraktens gjenstand, men omfatter også brudd på kontraktsbestemmelser knyttet til lønns- og arbeidsvilkår.

Dersom entreprenøren eller underentreprenører ikke etterlever bestemmelsene om lønns- og arbeidsvilkår, kan byggherren iverksette følgende tiltak:

- Stanse arbeidet inntil forholdet er brakt i orden. Dette gir ikke entreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.
- Holde tilbake et beløp som tilsvarer 2 ganger entreprenørens antatte besparelse, til det er dokumentert at forholdet er brakt i orden.
- Fastsette kort frist for å bringe forholdet i samsvar med kontraktsbestemmelsene.
- Dersom entreprenøren ikke har rettet opp forholdet innen en gitt tidsfrist, kan byggherren heve kontrakten.

Ved gjentatte brudd på kontraktsbestemmelsene om lønns- og arbeidsvilkår kan entreprenøren bli utelukket fra fremtidige kontrakter med Troms og Finnmark fylkeskommune. Der entreprenøren er et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe) gjelder utelukkelsen begge deltagerne eller alle der det er flere enn to.

8.3 Rapportering av utenlandsk virksomhet

Entreprenøren skal snarest, og senest 14 dager etter at arbeidet er påbegynt, dokumentere overfor byggherren at skatteforvaltningslovens § 7-6 krav til rapportering av oppdragstakere er oppfylt. Opplysningene oversendes ligningsmyndighetene, med kopi til byggherren, på rapporteringsskjemaet RF 1199 fra Sentralskattekontoret for utenlandssaker. Ved endringer av opplysninger i skjema RF 1199 i løpet av kontraktstiden, skal entreprenøren sende inn oppdaterte opplysninger til Sentralskattekontoret, med kopi til byggherren.

For underentreprenører i alle ledd skal entreprenøren snarest, og senest innen 14 dager etter at den aktuelle leveranse eller underentreprenørens arbeide er påbegynt, dokumentere overfor byggherren at ligningslovens krav til rapportering av oppdrag og oppdragstakere er oppfylt. Opplysningene oversendes ligningsmyndighetene på den til enhver tid fastsatte rapporteringsmåte.

Entreprenøren forplikter seg til å holde byggherren skadesløs for ethvert krav eller annen sanksjon pålagt av ligningsmyndighetene og som er foranlediget av entreprenørens eller noen av hans kontraktsmedhjelpers brudd på noen bestemmelse gitt i ligningsloven og tilhørende forskrifter.

8.4 Personell på kontrakten

Entreprenøren skal informere byggherren om utpeking, utskifting eller forflytting av personer som er tillagt viktige funksjoner i kontraktsarbeidet.

Byggherren kan, hvis det foreligger saklig grunn, nekte entreprenøren å benytte angitte personer i de aktuelle stillingene eller be om at personene blir skiftet ut. Omkostningene ved dette skal bæres av entreprenøren.

Entreprenøren skal på egen bekostning sørge for utskifting av personell som opptrer på klanderverdig måte eller viser seg uegnet til å utføre sine arbeidsoppgaver.

Entreprenørens egne ansatte som inngår i oversiktslistene skal utføre minst 70 % av timeverkene i kontraktsarbeidet regnet totalt i utførelsestiden. Der entreprenøren er et arbeidsfellesskap (leverandørgruppe) regnes kravet om 70 % av timeverkene samlet for deltakerne.

Person(er) med det daglige administrative ansvaret og gjennomføringsansvar for kontrakten skal være ansatt hos entreprenøren.

Dersom ikke kravet til andel egne ansatte er oppfylt ved overtakelse, reduseres vederlaget i sluttoppgjøret med 2,5 % av kontraktssummen, begrenset oppad til 25 mill. kroner eks. mva.

8.5 Språkkrav

Kontraktens språk er norsk. All formell kommunikasjon under gjennomføring av kontrakten skal skje på norsk.

Det kreves at minst en av arbeidstakerne på det enkelte arbeidslag kan kommunisere slik at vedkommende forstår og kan gjøre seg forstått på et skandinavisk språk (norsk, svensk eller dansk), i tillegg til eventuelle andre språk hos øvrige medarbeidere på arbeidslaget. Arbeidstakere som er avhengige av å direkte kommunisere med hverandre, skal kunne kommunisere med hverandre på et språk alle forstår.

Med arbeidslag forstås arbeidere som er organisert slik at de umiddelbart kan oppnå kommunikasjon med hverandre uten bruk av elektroniske eller andre kommunikasjonsmidler. Språkkravet gjelder også for de som utfører arbeid alene på arbeidsstedet og for stedlig ledelse hos entreprenøren.

Alle som arbeider med trafikkdirigering skal kunne kommunisere på skandinavisk og engelsk.

Alt HMS-arbeid, eksempelvis opplæring, vernerunde, informasjon og gjennomgåelse av risikovurdering og SJA skal foregå på et språk arbeidstakeren forstår.

8.6 Varsler

Ved varsler skal det tas hensyn til hvor tidlig varselet bør være for at den annen part best mulig skal kunne ivareta sine interesser. Varselet skal også ha et slikt innhold at den annen parts interesser blir best mulig ivaretatt.

Varsel fra entreprenøren skal inneholde entydig merking, entreprenørens beskrivelse av avvik, entreprenørens dato og underskrift, samt rubrikker for byggherrens dato og underskrift for mottak, byggherrens kommentar, byggherrens dato og underskrift ved retur av kommentar til entreprenør.

8.7 Kvalitetsplan

Entreprenøren skal legge oppdatert kvalitetsplan inn i Elrapp før arbeidet starter.

Byggherren kan nekte oppstart av aktiviteter hvor ikke tilstrekkelig arbeidsprosedyre eller arbeidsbeskrivelse foreligger, eller hvor entreprenøren ikke etterlever kontraktens krav til kvalitetssikring.

Kvalitetsplanen skal vise entreprenørens systematiske ivaretagelse både av kvalitet og HMS. Kvalitetsplanen skal dekke alle arbeidsoperasjoner og minst inneholde følgende:

Organisasjonsplan	Organisasjonsplan skal gi oversikt over nøkkelpersoner på kontrakten samt kort stillingsbeskrivelse for lederfunksjonene, deres ansvar, og fullmakter og formelle kontaktlinjer.
Kontrollplan	Kontrollplan skal omfatte prosesser for overvåking, måling, analyse og forbedring som er nødvendig for • å bevise overensstemmelse for produktet • å sørge for overensstemmelse for systemet for kvalitetssikring • kontinuerlig å forbedre virkningen av systemet for kvalitetssikring Kontrollplan for arbeidene skal minimum vise prosess/arbeidsoperasjon, kontraktsmengde, prøveomfang, krav/toleranser og ansvarlig for kontrollen. Kontrollplanen skal videre inneholde rubrikker for kontrollresultat og godkjenning/utsjekking for de enkelte prosessene, henvisning til avviksmeldingsnummer samt merknader.
Arbeidsprosedyrer	Arbeidsprosedyrer skal dokumentere at arbeidsoperasjonene er gjennomtenkt og planlagt slik at alle kvalitetskrav kan overholdes.
Avviksbehandling	Det skal etableres prosedyre for avviksbehandling. Avviksbehandlingen skal sikre kontinuerlig forbedring gjennom korrigerende og forebyggende tiltak, sikre overensstemmelse med krav og byggherrens aksept ved utbedring av avviket, samt dokumentere eventuelle endringer i forhold til planene.

Dokumentbehandling Entreprenøren skal ha et system for dokumentbehandling som sikrer at alle nødvendige opplysninger tilflyter rette vedkommende.

Det skal kunne dokumenteres/kontrolleres at det alltid arbeides etter gjeldende modeller, tegninger og dokumenter. Det skal kunne dokumenteres at det alltid arbeides etter gjeldende stiknings- og maskinstyringsdata, modeller, tegninger og dokumenter.

8.8 Parter i tvister

For tvister som gjelder fylkesveg og som entreprenøren vil forfølge ved klage eller søksmål, er vedkommende fylkeskommune ved fylkesordføreren rett part. Det samme gjelder søksmål som vedkommende fylkeskommune måtte ha mot entreprenøren.

8.9 Tillatelser, løyver og dispensasjoner

Entreprenøren må selv sørge for å skaffe seg nødvendige tillatelser, løyver og dispensasjoner for de maskiner, personell og utstyr som skal brukes til utførelse av kontraktsarbeidet.

8.10 Uttalelser til media

Entreprenøren skal ikke uttale seg til media om forhold vedrørende kontraktsarbeidet uten på forhånd å ha konferert med byggherren. Generelt skal det henvises til byggherren i slike saker.

8.11 Krav mot tredjeperson

Hvis en av partene lider tap som følge av erstatningsbetingende forhold hos tredjeperson, må han selv rette kravet mot vedkommende tredjeperson og bære risikoen for om kravet lar seg inndrive. Begge parter plikter i rimelig grad å bistå hverandre hvis slik bistand er nødvendig for å dokumentere grunnlaget for kravet, tapets størrelse og andre forhold som er nødvendig for å kunne reise kravet.

8.12 Krav mot byggherren eller entreprenøren. Opplysningsplikt

Partene plikter i rimelig grad å bistå hverandre med opplysninger om saken når tredjemann retter krav mot byggherren, entreprenøren eller begge.

Entreprenøren skal i sine kontrakter med underentreprenører ta inn en tilsvarende bestemmelse om underentreprenørenes plikt til å bidra til sakens opplysning.

Tilgrising av biler og lignende er sak mellom entreprenør og tredjeperson.

8.13 Riggplass

Entreprenøren holder selv nødvendig riggplass, tomt, nødvendig lagerplass og bygninger.

Riggplass på vegområde kan normalt ikke påregnes og skal avtales særskilt med byggherren.

Entreprenøren må selv besørge innkvartering av sine folk.

8.14 Dokumentert informasjon og byggherrens rett til innsyn

Dokumentert informasjon, herunder informasjon som angår entreprenøren og dennes underentreprenører, skal gjøres tilgjengelig for byggherren innen frister som fremgår i denne kontrakten og ellers innen rimelig tid når byggherren ber om dette.

8.15 Leverandørrevisjon

Entreprenøren skal stille nødvendige ressurser tilgjengelig hvis byggherren ønsker å gjennomføre en leverandørrevisjon. Med leverandørrevisjon menes revisjon hvor byggherren er oppdragsgiver for revisjonen og entreprenøren er den reviderte parten. Byggherren utpeker en revisjonsleder sammen med et evt. revisjonslag som utfører revisjonen. Revisorene som Byggherren peker ut, skal ha rett til innsyn i dokumenter som angår:

- Entreprenørens ledelsessystem.
- utførelsen av kontraktsarbeidet.
- produksjonsprosessen.
- de deler av Entreprenørens styringssystem som kan ha betydning for Entreprenørens oppfyllelse av kontrakten.
- dokumentert informasjon som foreligger som bevis på ledelsens gjennomgåelse i hht. krav i kap. 9.3 i de tre ISO-standardene for ledelsessystem.

Listen er ikke uttømmende.

I forbindelse med en leverandørrevisjon, har byggherren rett til å utføre intervjuer av personell som inngår i den del av organisasjonen som har kontraktsforpliktelser i forhold til byggherren og dessuten foreta inspeksjon og kontroll. Entreprenøren skal i denne forbindelse yte rimelig assistanse.

Entreprenøren skal sikre at byggherren har tilsvarende innsynsrett hos underentreprenører.

En leverandørrevisjon skal varsles av byggherren minimum 4 uker før utførelsestidspunktet. Varselet skal inneholde opplysninger om revisjonstype, tema, omfang og kriterier.

8.16 Byggemøter

Byggemøter vil som regel avholdes digitalt, med mindre spesielle saker gjør det nødvendig eller formålstjenelig å møtes fysisk. Oppstart- og avslutningsmøte vil normalt være fysiske.

Samhandling vil ikke bli ivaretatt gjennom egne møter og dokumenter, men bakes inn i oppstarts- og byggemøter.

9 Sanksjoner og vederlag

Byggherren kan foreta økonomisk trekk i oppgjøret som representerer prisavslag etter dokumentert mangel ved følgende forhold:

- Administrasjon av kontraktsarbeidene
- Ledelsessystemene – kvalitet, miljø og arbeidsmiljø
- Krav til framdrift

- Utført arbeide

Byggherren skal varsle entreprenøren om forholdet, og entreprenøren skal få anledning til å gi sin forklaring, redegjøre for hva som har skjedd og foreslå en løsning.

Når annet ikke er bestemt, skal størrelsen på trekket skal være minimum kr 10.000,- og maksimalt kr 200.000,- for hvert besluttet trekk. Størrelsen på trekket skal overstige besparelsen entreprenøren har oppnådd.

Når entreprenøren gir tilbakemelding om at det vil bli lagt fram dokumentert informasjon som bevis på gjennomføring av egnede tiltak etter kap. 10.2 i ISO standardene, kan byggherren utsette sin beslutning om gjennomføring av trekk når entreprenøren forplikter seg til å legge fram dokumentert informasjon som bevis på at egnede tiltak er gjennomført og at resultatene av disse tiltakene er vurdert, jf. pkt. 10.2.2 i ISO 9001 og pkt. 10.2 i ISO 14001 og 45001 innen en nærmere avtalt tidsfrist. Når denne fristen er utløpt, kan Byggherren beslutte om og evt. i hvilket omfang trekket skal gjennomføres basert på en vurdering av alvorlighetsgraden ved mangelen og hvor egnet de aktuelle forbedringstiltakene fremstår basert på dokumentert informasjon som Entreprenøren har lagt fram.

Gjentakelse av tidligere påvist mangel og manglende forbedringer i entreprenørens ledelsessystem etter at mangler har oppstått, kan føre til ytterligere skjerpet sanksjon.

Byggherren skal ikke ilegge entreprenøren flere sanksjoner for samme forhold selv om forholdet kan knyttes til flere sanksjonsbestemmelser i kontrakten, men byggherren har rett til å velge hvilken sanksjonsbestemmelse som skal nyttes for tilfeller som rammes av flere sanksjonsbestemmelser.

Trekk i oppgjøret skal meddeles på byggemøte og entreprenøren skal utstede kreditnota innen neste byggemøte.

9.1 Dagmulkt ved fristoverskridelser

Byggherren vil foreta trekk gjennom dagmulkt hvis entreprenøren ikke overholder fastsatte frister.

- Ved overskridelse av hver enkelt ferdigstillelsesfrist (10. juli, 15. august, 1. september og 1. oktober) er dagmulkten 5 000 kr pr. arbeidsdag (6 dager pr. uke). Etter 1. november løper ingen dagmulkt.
- For vegoppmerking etter dekkefornyelse beregnes dagmulkt pr asfalteringspunkt. Dagmulkten er 5 000 kr pr. arbeidsdag virkedag (6 dager pr. uke).

9.2 Forsinkelser etter merkesesongens slutt og byggherrens medvirkning

Hvis byggherre bestiller oppmerking som må utføres etter at merkesesongens slutt (siste utførelsesfrist for prosessen er passert), og byggherren har ansvar for forsinkelsen, skal det gjennomføres en vederlagsjustering som kompensasjon på 25 000 kr. pr. virkedag for termoplast (ekstruder og spray) og 12 500 kr pr. virkedag for tverrgående vegoppmerking (håndlegging) fram til byggherre gir beskjed om å avslutte.

Når slik kompensasjon gis, skal Entreprenøren være i beredskap for byggherren.

9.3 Trekk grunnet underkjent kvalitet, mangler og avvik

Utgangspunktet er at entreprenør ved underkjent kvalitet på vegoppmerking, for eksempel lav retrorefleksjon, manglende vedheft eller linje med ujevn tykkelse, skal merke på nytt. Lar ikke

dette seg gjøre, tildeles trekk iht. Statens vegvesens NA-rundskriv 2014-12-04 Trekkregler for vegoppmerking.

Entreprenøren trekkes 10 000 kr dersom byggherren avdekker vesentlige avvik eller mangler som ikke er meldt til byggherren innen to dager, når entreprenøren visste om eller burde ha visst om avviket. Entreprenøren får en rimelig frist til å rydde opp. Hvis den ikke overholdes, ilegges døgnmulkt på kr 2500 inntil pålegget er etterkommet.

9.4 Heving på grunn av mislighold av frister eller utført mengde

Dersom entreprenøren ved sesongslutt har utført mindre enn 75 prosent av tonnasjen som er bestilt for inneværende merkesesong, regnes det vesentlig mislighold, og gir byggherren rett til å heve kontrakten.

9.5 Mangel i ledelsessystem for kvalitet, miljø og arbeidsmiljø

For mangel knyttet til entreprenørens ledelsessystem for kvalitet, miljø og arbeidsmiljø, vil det bli trukket 50 000 kr for hver hele måned hvor krav i disse bestemmelsene ikke er oppfylt. Trekk gjennomføres fra den påfølgende måneden regnet fra det tidspunktet byggherren har varslet at trekk vil bli gjennomført fram til tidspunktet når entreprenøren leverer dokumentert informasjon om at mangelen/mangler er korrigert. Når dokumentert informasjon på korrigering foreligger, opphører trekket fra og med den påfølgende måneden.

Hvis entreprenøren leverer dokumentert informasjon om at forholdet med mangel er korrigert innen 14 dager fra tidspunktet for varsling, vil det ikke bli gjennomført trekk.

10 Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø

10.1 Helse, miljø og sikkerhet (HMS) - generelt

Med HMS menes her summen av ivaretagelse av både sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA) og ivaretagelse av ytre miljø (YM). Disse behandles temavis nedenfor.

Entreprenøren skal drive et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, jf. forskrift av 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften).

Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser (Byggherreforskriften) gjøres gjeldende for denne kontrakten.

Alle avtaler med underentreprenører skal inneholde bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på arbeidsstedet, oppfølging og rapportering som anvendt i denne kontrakten.

Byggherren utpeker HMS-koordinator innenfor sin byggherreorganisasjon.

Entreprenøren skal uten ugrunnet opphold informere byggherren dersom Arbeidstilsynet eller andre tilsynsmyndigheter har foretatt kontroll eller gitt pålegg om å stoppe arbeidet, utbedre systemfeil eller liknende som gjelder gjennomføring av kontraktsarbeidet.

10.2 Plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø - SHA-plan

Før kontrahering utarbeider byggherren en SHA-plan for kontrakten. Entreprenøren skal utarbeide plan og tiltaksbeskrivelser for håndtering av risikofylte arbeider, som omtalt under Risikovurdering. Disse skal knyttes til SHA-planen som definert etter Byggherreforskriften.

SHA-planen ajourføres av byggherren, og ajourført SHA-plan skal til enhver tid være tilgjengelig for begge parter. Entreprenøren skal levere relevant informasjon om sin virksomhet (risikovurderinger, sikkerjobbanalyser, endringer og andre relevante dokumenter) til byggherren slik at byggherren kan ajourholde SHA-planen.

Entreprenøren er hovedbedrift med ansvar for samordningen av de enkelte virksomheters helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i henhold til Arbeidsmiljøloven og Internkontroll-forskriften.

SHA-plan oppdateres og lagres i ELRAPP.

10.3 HMS-kort og føring av oversiktslister

Entreprenøren skal sørge for at alle som utfører arbeid på kontrakten har gyldig HMS-kort fra og med første dag på arbeidsplassen. Som gyldig HMS-kort regnes kort som beskrevet i "Forskrift om HMS-kort på bygge- og anleggsplasser". Byggherren har krav på innsyn og kopi av HMS-kort.

Byggherre kan bortvise personer uten gyldig HMS-kort.

Ved unntak skal personens identitet bringes på det rene, sammen med annen dokumentasjon som gir grunnlag for unntak.

Med unntak menes:

- Nyansatte og ansatte som bytter arbeidsgiver og kan fremvise en ordrebekreftelse fra utgi-ver av HMS-kortet
- Personer på tiltak fra NAV som kan fremvise en bekreftelse fra NAV
- Elever som har praksis som kan fremvise en bekreftelse fra skole
- Flyktninger med introduksjonsprogram som kan fremvise en bekreftelse fra kommune
- Utenlandske arbeidstakere på engangs kortvarige arbeidsoppdrag, dersom det kan fremvi-ses kopi av RF 1199 eller utskrift fra Altinn.no hvor lengde av oppdrag fremgår
- Ferievikarer som kan fremvise dokumentasjon på arbeidsforholdets lengde

HMS-koordinatoren skal til enhver tid ha oversikt over alle som utfører arbeid på arbeidsstedet. For at byggherren skal kunne ivareta denne oppgaven på en tilfredsstillende måte, skal entreprenøren gjennom ELRAPP daglig føre oversiktsliste med navn og organisasjonsnummer på alle arbeidsgivere som utfører kontraktsarbeid. For hver av disse spesifiseres navn, fødselsdato og nasjonalitet på alle arbeidstakere som utfører kontraktsarbeid.

Entreprenøren skal også registrere arbeidstakernes «Kort nummer» samt dato for «Gyldighet til» som framgår av HMS-kortet.

Personer som leverer varer, og andre som i kortere perioder befinner seg innenfor arbeidsområdet uten å delta i kontraktsarbeidet, omfattes ikke av disse bestemmelsene.

10.4 Opplæring og kompetanse

Kvalifikasjoner og gjennomført opplæring skal dokumenteres. Slik dokumentasjon skal være tilgjengelig for hovedbedrift.

Følgende krav til dokumentert opplæring gjelder:

- Sikkerhetsopplæring tilpasset kontrakten.
- Kurs i henhold til håndbok N301 Arbeid på og ved veg, vedlegg 2 Opplæring.
- Kurs for alle som skal utføre arbeid på veg.

- Kurs for ansvarshavende.
- Kurs i manuell trafikkdirigering for de som dirigerer.
- Praktisk førstehjelpskurs.

Dokumentasjon på opplæring i førstehjelp har en gyldighet på fem år. For øvrig opplæring hvor gyldighetstid evt. ikke framgår av dokumentasjonen, er gyldighetstid fem år.

Ettersom vegoppmerking ikke har noen organisert opplæring/utdanning, stilles ikke krav om lærlinger på kontrakten.

10.5 Arbeidstid

Byggherren skal til enhver tid holdes orientert om arbeidstidsordninger og vaktplaner som benyttes. Alle arbeidstakere som skal utføre arbeid som inngår i disse planene, skal underlegges samme krav tid arbeidstid. Dette gjelder også arbeid som utføres av enmannsbedrifter, arbeidstakere i ledende stillinger og arbeidstakere i særlig uavhengig stilling som utfører kontraktsarbeid.

Arbeidstidsordninger godkjent av Arbeidstilsynet eller fagforening med innstillingsrett, skal umiddelbart sendes byggherren sammen med forsvarlighetsvurdering.

Det er ikke tillatt å ta i bruk en arbeidstidsordning før ordningen er formelt godkjent.

10.6 Risikovurdering

Byggherrens risikovurdering er en del av SHA-planen.

Entreprenøren skal utføre risikovurdering med utgangspunkt i byggherrens risikovurdering. Entreprenøren skal også vurdere om andre risikoforhold enn de byggherren har beskrevet kan være av betydning, og disse skal eventuelt meldes byggherren så snart som mulig.

Arbeidsinstrukser skal forelegges byggherren senest en uke før oppstart av de aktuelle arbeidsoppgavene. Hvilke vurderinger som er gjort skal kunne fremlegges skriftlig.

Entreprenøren kan ikke påberope fremleggelse for byggherren som begrensende for sine forpliktelser etter dette punktet. Arbeidsinstrukser for relevante risikoutsatte arbeidsoperasjoner skal oppbevares hos hovedbedrift. Den enkelte virksomhet skal oppbevare alle aktuelle arbeidsinstrukser, gjennomgå og informere alle aktuelle arbeidstakere om hvordan disse arbeidsoppgavene utføres på en sikker måte.

Sikker jobbanalyse skal skje så tett opp til utførelse som mulig og involvere de som deltar i arbeidet, og signeres av disse.

10.7 Arbeidsvarsling

Entreprenør utarbeider selv arbeidsvarslingsplaner og sender disse til godkjenning hos skiltmyndigheten i god tid før sesongstart.

Både spylebil og malebil skal etterlate et spor av skumdatter langs vegen. Dette skal utgjøre en del av arbeidsvarslingen, og skal bidra til å gjøre følgebil overflødig. Skumdottene skal applikeres med størrelse og intervall som gjør at trafikanter som kommer bak til enhver tid ser markeringen.

Arbeidsvarsling for øvrig skal planlegges og utføres i overensstemmelse med Statens vegvesens håndbøker N301 Arbeid på og ved veg og R511 Sikkerhetsforvaltning av vegtunneler.

Arbeidet skal foregå på en slik måte at fremkommelighet for trafikanter forbi arbeidsområdet blir opprettholdt, samtidig som arbeidernes og alle trafikantgruppers sikkerhet blir ivaretatt. Eventuell stengning skal ikke skje uten samtykke fra byggherren eller Statens vegvesen.

10.8 Personlig verneutstyr

Entreprenøren skal sørge for at det gis opplæring i risiko og helsefarer ved utførelse av kontraktsarbeidet.

Minstekrav til vernetøy

- Lang vernebukse og vernevest eller -jakke. Alternativt kan kjeledress benyttes.
- Synbarhetstøy i klasse 3 etter NS-EN ISO 20471:2013 Svært synlig vernetøy – Prøvetakingsmetoder og krav.

Krav til vernetøy - synbarhetstøy kan ikke fravikes.

Minstekrav til verneutstyr

- Hjelm (NS-EN 397).
- Vernesko.
- Vernehansker.
- Vernebriller eller øyevern.
- Hørselvern skal alltid benyttes ved støy over 80 dB.

Alt verneutstyr skal være CE-merket.

Minstekrav til verneutstyr skal ikke fravikes utenom helt spesielle forhold.

Dersom bruk av en gitt type verneutstyr medfører økt risiko, kan kravet fravikes under forutsetning av at det er gjennomført en dokumentert risikovurdering.

Dersom det er åpenbart unødvendig med verneutstyr, kan kravet også fravikes i enkelte, spesifiserte situasjoner. Fravik skal dokumenteres i en risikovurdering og være samstemt med entreprenørens instruks.

Omvisning for eksterne

Besøkende skal følge kravene til verneutstyr og vernetøy for området de skal besøke. Kravene til verneutstyr og synbarhetsbuks kan fravikes for besøkende når det er iverksatt tiltak som fjerner aktuell risiko. Vurdering og tiltak dokumenteres.

10.9 Kjemiske produkter

Det skal brukes kjemiske produkter som er så lite helse- og miljøskadelige som mulig.

Entreprenøren skal utarbeide rutiner som sikrer substitusjonsplikten og korrekt håndtering av alle kjemiske produkter som skal benyttes, fra inntransport fra underleverandør, mottak, håndtering og intern transport, lagring, uttak fra lager og bruk.

Entreprenøren skal ha sikkerhetsdatablad for de kjemiske produkter som blir oppbevart eller brukt. Oversikten skal være ajourført.

Sikkerhetsdatablad for de kjemikalier som er i bruk skal være tilgjengelig på brukerstedet. Verneombudet skal ha tilgang til et ajourført stoffkartotek for sitt ansvarsområde.

10.10 Orden, renhold og sikring av arbeidsstedet

Hovedbedriften skal innarbeide rutiner som sikrer at uønskede hendelser ikke skjer på grunn av arbeider som omfattes av denne kontrakten. Det skal tas spesielt hensyn til barn, beboere i omkringliggende bebyggelse, og myke trafikanter.

Rengjøring av utstyr skal kun skje på en måte og på et sted som ikke utsetter trafikanter, naboer, arbeidere eller andre for fare eller er til sjenanse/ skade for omgivelsene.

10.11 Vernerunder, kontrollrutiner og merking

Entreprenøren skal gjennomføre vernerunder minst en gang hver mnd. i kontraktsperioden. Byggherren skal ha innkalling til vernerunder og skal ha anledning til å delta på disse. Byggherren skal ha kopi av alle protokoller fra slike vernerunder.

Entreprenøren skal innen 5 hverdager etter at vernerunden er gjennomført, oversende referatet til byggherren.

Alt teknisk utstyr som kreves å være CE-merket, skal være merket. Alt sertifikatpliktig utstyr skal være sertifisert og kontrollert iht. gjeldende bestemmelser og være utstyrt med oblat og dokumentasjon for årlig kontroll. Alle samsvarserklæringer, sertifikater, kontroll- og instruksjonsbøker skal foreligge før utstyret tas i bruk, og fremlegges på forespørsel eller kontroll.

10.12 Undersøkelse av K4- og K5-hendelser

Denne bestemmelsen gjelder ved dødsulykker (K5-hendelser) eller uønskede hendelser som etter byggherrens vurdering har stort risikopotensiale (K4-hendelser). Etter slike hendelser, hvor det er involvert personer som deltar i kontraktsarbeidet eller er tredje part, kan byggherren iverksette undersøkelser i samsvar med Troms og Finnmark fylkeskommunes prosedyrer. I slike tilfeller skal entreprenøren stille personell og øvrige ressurser til disposisjon for byggherrens undersøkelser, samt sørge for at det samme gjøres av alle som faller inn under samordningsansvaret for kontraktsarbeidet.

11 Ytre miljø

11.1 Plan for ytre miljø - YM-plan

Før kontrahering utarbeider byggherren en YM-plan (plan for ytre miljø) for kontrakten. Entreprenøren skal utarbeide plan og tiltaksbeskrivelser for håndtering av ytre miljøforhold. Entreprenøren skal levere relevant informasjon om sin virksomhet til byggherren slik at byggherren kan ajourholde sin YM-plan.

11.2 Hensyn til omgivelsene

Entreprenøren skal under arbeidets gang ta hensyn til omgivelsene, slik at ingen sjeneres unødig av støv, støy, rystelser, utslipp og avfall etc. I samarbeid med byggherren skal entreprenøren bidra til løpende informasjon til berørte parter.

Entreprenøren skal følge retningslinjer fra Klima- og Miljødepartementet T-1442 pkt. 4.2 som setter støygrenser for større arbeider og pkt. 4.3 som setter støygrenser for mindre arbeider, og om nødvendig kontakte ansvarlig myndighet (kommunelege e.l.), og eventuelt søke om tillatelser og dispensasjoner.

Der hvor det finnes andre, lokale retningslinjer enn de som framgår, og som er strengere enn T-1442 og/eller T-1520, skal disse følges.

Det skal tas forholdsregler for å unngå spredning av uønskede fremmede organismer og smittestoffer, både gjennom flytting av vann eller jord samt bruk av utstyr eller masser som kan ha vært i kontakt med uønskede arter og smittestoffer. Vann til spyling får ikke hentes ut av bekker og vassdrag, men skal tappes fra kommunale vannposter eller tilsvarende.

11.3 Avfallshåndtering

- Alt avfall* skal leveres til avfallsmottak godkjent av forurensningsmyndighetene eller disponeres på annen lovlig måte. Frest eller oppgravd asfalt som ikke gjenbrukes i kontraktsarbeidet skal leveres til mottak registrert under Kontrollordningen for asfaltgjenvinning – KFA.
- Avfallsplan* og sluttrapport* skal utarbeides av entreprenøren og leveres byggherren.
- Sorteringsgrad for entreprenørens eget produksjonsavfall skal være minimum 80 %. Sorteringsgrad er andel kildesortert avfall (i vekt) av alt avfall. Avfallet skal sorteres på arbeidsstedet. Normalt skal det sorteres i følgende fraksjoner; farlig avfall, metall, betong, treverk, plast, papp og papir og EE – avfall med mindre annet er angitt i kontrakten. Asfalt, forurenset masse og overflødige rene naturlige masser skal holdes utenfor ved beregning av sorteringsgraden.
- Ved innlevering av farlig avfall* der avfallet er en del av produksjonsarbeidene, skal byggherrens organisasjonsnummer benyttes i forurensningsmyndighetenes deklarasjonsskjema. Entreprenøren leverer farlig avfall på vegne av byggherren i Miljødirektoratets portal for avfallsdeklarerer. Øvrig farlig avfall (f.eks. spillolje fra entreprenørens maskiner) leveres med entreprenørens, eventuelt underentreprenørens, organisasjonsnummer.
- For avfall produsert gjennom kontraktsarbeidet skal det gjennomføres en basiskarakterisering* før deponering finner sted.
- Levert avfall dokumenteres i månedsrapport og føres i R15-skjemaet i ELRAPP. Byggherren rapporterer videre til Statistisk sentralbyrå.

*For definisjoner, se avfallsforskriften og byggteknisk forskrift (TEK-10) til Plan- og bygningsloven.

11.4 Oppfølging av ytre miljø i kvalitetsplanen

Entreprenøren skal i sin kvalitetsplan redegjøre for prosedyrer som dekker:

- Oppfølging av gjeldende regelverk for sin virksomhet
- Hindre utilsiktede utslipp

12 Rapportering, dokumentasjon og sanksjoner for SHA og YM

12.1 Plan for håndtering av uønskede hendelser

Målet med planen er at alle skal være best mulig forberedt til å håndtere en uønsket hendelse på arbeidsstedet. Planen skal være gjort kjent blant alle som utfører arbeid på kontrakten, og være tilgjengelig for disse.

Entreprenøren skal utarbeide en plan som minst skal inneholde:

- Beredskapsrutiner for ulykker, brann, forurensning og andre uønskede miljøhendelser inklusive hyppighet av øvelser.

- Ressurser og materiell til bruk ved ulykker, brann og utslipp.
- Varslingsplan.

Beredskapsrutiner skal bygge på kontraktens risikovurdering, Transportevakuering samt avsperring i forbindelse med en uønsket hendelse skal framgå spesielt.

Planen skal gi oversikt over nødvendige ressurser, det vil si førstehjelpsutstyr og beredskapsmateriell (brannslukningsapparat, absorpsjonssmiddel osv.), samt oversikt over tilgjengelige telefoner. Alle som utfører arbeid på kontrakten, skal ha tilgang til egnet kommunikasjonsutstyr.

Varslingsplanen inngår i kontraktens SHA-plan, og skal også inkludere varsling for uønskede hendelser knyttet til ytre miljø. Varslingsplanen skal skjematisk vise hvem som skal varsle og hvem som skal varsles.

Plan for håndtering av uønskede hendelser skal inneholde en oversikt over hvem som skal delta i og lede gjennomgangen med berørt personell etter en alvorlig hendelse (debrifing).

Rutinene for beredskap, som omtalt i dette punktet, skal gjennomgås grundig i forbindelse med et byggemøte tidlig i kontraktperioden. For større eller spesielt risikofylte kontrakter skal det i tillegg holdes minst en beredskapsøvelse tidlig i kontraktperioden. Beredskapsøvelsen skal tilpasses en tenkelig uønsket hendelse for kontraktsarbeidet.

12.2 Rapportering og varsling av ulykker, brann, forurensning og andre uønskede hendelser

Entreprenørens rapportering av arbeidsulykker, yrkesskader og andre uønskede hendelser skal skje etter følgende retningslinjer:

Hva Rapporteres	Når rapporteres	Til hvem	Rapportform til byggherren
Alvorlige ulykker i forbindelse med arbeid (konsekvensklasse K5 og K4)	Når det skjer	Politi Arbeidstilsynet Byggeleder DSB ved sprengningsulykker og elektrisitetsulykker Brannvesenet ved brann og forurensningsulykker Verneombud Pårørende (politiet varsler ved dødsulykke)	Muntlig i første omgang, deretter skriftlig ³⁾
Øvrige ulykker (konsekvensklasse K3, K2 og K1)	Senest innen 48 timer	Byggeleder DSB i tillegg til Arbeidstilsynet ved sprengningsulykker og elektrisitetsulykker Verneombud	Skriftlig ³⁾
Nestenulykker	Senest innen 14 dager	Byggeleder	Skriftlig ³⁾

Alvorlige nestenulykker (konsekvensklasse K5 og K4)	Når det skjer	Byggeleder	Muntlig i første omgang, deretter skriftlig ³⁾
Yrkessykdom/yrkesskade	Når det blir konstatert ¹⁾	Arbeidstilsynet Byggeleder ²⁾	Skriftlig

¹⁾ Benyttes til forebyggende arbeid

²⁾ Bare når arbeidstaker samtykker og sykdommen er relevant for arbeid i denne kontrakten.

³⁾ Rapportering gis ved bruk av ELRAPP skjema R18.

Ved alvorlige ulykker i forbindelse med arbeid (konsekvensklasse K5 og K4) skal byggeleder varsle sin prosjektleder som skal varsle videre gjennom linjen i henhold til varslingsplan. Prosjektleder skal også varsle HMS-koordinator og HMS-rådgiver.

Begrepsforklaring:

DSB:	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Nestenulykke:	Uønsket hendelse som under litt andre omstendigheter kunne ha resultert i skade på personer, miljø eller materielle verdier
Ulykke:	Uønsket hendelse som resulterer i utilsiktet skade på personer, miljø eller materielle verdier, eller fører til produksjonstap
Konsekvensklasse:	klassifisering av skader som vist nedenfor

Konsekvensklasse	Personskade
K5	Død
K4	Alvorlig personskade med mulig varig mén
K3	Personskade med fravær over 10 dager
K2	Personskade med fravær inntil 10 dager
K1	Personskade uten fravær

Konsekvensklasse	Materiell skade
K5	> NOK 10 mill
K4	> NOK 5 mill
K3	> NOK 1 mill
K2	> NOK 250.000

K1	> NOK 50.000
----	--------------

Konsekvens-klasse	Miljøskade
K5	Katastrofal miljøskade. Svært alvorlige og langvarige miljøskader. Regionale og/eller lokale konsekvenser med restaureringstid over 10 år.
K4	Kritisk miljøskade. Alvorlige og langvarige miljøskader. Lokale konsekvenser med restaureringstid 5-10 år.
K3	Alvorlig miljøskade. Betydelige miljøskader. Restaureringstid 1-5 år.
K2	Moderat miljøskade. Registrerbar skade. Restaureringstid inntil 1 år.
K1	Minimal miljøskade. Ikke registrerbar i resipient.

For å forhindre ulykker er det viktig at alles ansvar i HMS-arbeidet er klarlagt.

Brudd på gjeldende HMS-bestemmelser regnes som avvik og skal registreres og gjennomgås for å forhindre gjentatte avvik og ulykker.

Ved uønskede hendelser skal skjema R18 i Elrapp fylles ut. Byggherren krever i tillegg en sammenstilling i Månedsrappport-HMS i ELRAPP (R19).

Entreprenøren skal reagere på et hvert brudd på sikkerhetsbestemmelsene.

12.3 Byggherrens sanksjonsrett

Ved manglende bruk av påbudt personlig verneutstyr, eller andre brudd den enkelte arbeidstaker svarer for, vil det først bli gitt skriftlig advarsel, deretter skriftlig bortvisning fra arbeidsstedet.

Byggherrens økonomiske krav knyttet til entreprenørens kontraktsbrudd begrenses ikke til kontraktens gjenstand, men omfatter også brudd på kontraktsbestemmelser knyttet til SHA og YM.

Dersom entreprenøren eller underentreprenører unnlater å utarbeide sikkerhetsrutiner eller å etterkomme anvisninger for å ivareta SHA eller YM, kan byggherren iverksette følgende tiltak:

- Stanse arbeidet inntil forholdet er brakt i orden. Dette gir ikke entreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.
- Fastsette kort frist for iverksetting av tiltak. Byggherren kan selv sørge for å få tiltak gjennomført eller iverksatt for entreprenørens regning hvis ikke entreprenøren selv gjennomfører tiltaket innen gitt frist.
- Ved konstatert brudd på kontraktsbestemmelsene om HMS, og entreprenøren ikke har rettet opp forholdet innen en gitt tidsfrist, kan byggherren heve kontrakten.

Ved gjentatte brudd på kontraktsbestemmelsene om HMS kan entreprenøren bli utelukket fra fremtidige kontrakter med Troms og Finnmark fylkeskommune. Der entreprenøren er et arbeidsfelleskap (leverandørgruppe) gjelder utelukkelsen begge deltagerne eller alle der det er flere enn to.